

UR PRESS- DEBATTEN

Befolkningskris

Ett flertal tidningar diskuterar de låga födelse-siffrorna och konsekvenserna för den framtida samhällsutvecklingen. *Sydsvenska Dagbladet*

Snällposten skriver:

Det kan nämnas att under de senaste 20 åren exempelvis Göteborg ökat med 125.000 och Malmö med omkring 80.000 människor. Under samma tid har Västerås och Uppsala fördubblat sin folkmängd medan t. ex. Karlskrona i dag inte har större invånarantal än för 10 år sedan. Vad länen beträffar är befolkningsutvecklingen särskilt bekymmersam på Gotland — vars folkmängd inte är större än på 1800-talet.

I samband med att frågan om en ny kommunindelning går till avgörande kan statsmakterna inte undgå att söka göra en långsiktig bedömning av utvecklingen. Men vilken indelning man än stannar för får landsbygden svårt att konkurrera med tätorterna om befolkningen. En rationell administrativ indelning kan kanske öka landsbygdens konkurrenskraft.

Tidigare erfarenheter har visat vad en aktiv familjepolitik kan åstadkomma. För närvarande har barnfamiljerna genomgående sämre standard än familjer utan barn. Det ligger i samhällets intresse att ändra detta förhållande.

Dagens Nyheter skriver:

Familjestödjande åtgärder föreslås också i olika motioner av folkpartiet. Hit hör förslaget i skattemotionen att höja förvärvsavdraget för kvinnor med barn under 16 år från maximalt 2.000 kr till 4.000 kr. En särskild partimotion behandlar familjepolitiken på bred front. Den yrkar bland annat på att åldersgränsen för studiebidrag skall höjas från 18 till 20 år — därigenom skulle detta i stort sett täcka gymnasie- och yrkesskolestadiet i utbildningen. Under den senaste tioårsperioden har antalet daghemsplatser endast ökat med 56 per år, och en förstärkning av anslaget både till dessa och till förskolorna är därför befogad, finner motionen. Denna förordar vidare att möjligheten att erhålla bostättningslån vidgas genom att inkomstprövningen slopas.

Arbetsmarknadsstyrelsens chef, generaldirektör Olsson, har nyss behandlat utvecklingen i OEEC-länderna.

Sammanfattningsvis pekar Bertil Olsson på följande fakta för Sveriges del. Vårt land har ett av de lägsta talen för den totala befolkningsökningen i Europa under perioden fram till 1976. Sverige är det enda land som har mindre antal barn vid periodens slut än tjugu år tidigare. Ökningen i de arbetsföra åldrarna utgör endast 6 procent mot genomsnittligt 12 procent för OEEC-staterna. Sverige har den lägsta ökningen i gruppen 15—44 år av alla länderna med undantag av Irland, där de yngre emigrerar. I de äldre arbetsföra åldrarna är där-

emot ökningen förhållandevis stark. I fråga om åldringar (män över 64 år, kvinnor över 59 år) stiger antalet i vårt land med 45 procent, vilket representerar ett mitt-läge bland OEEC-länderna.

Bertil Olsson konstaterar torrt: "Misslyckandet i att ge all ungdom, som så önskade, utbildning under 50-talet och början av 60-talet är en av vårt lands verkligt stora felinvesteringar."

Det blir allt mera påtagligt att vår hittillsvarande socialpolitik försummat denna verkligt betydelsefulla fråga.

Sydsvenska Dagbladet Snällposten skriver:

En större opinionsmätning år 1956 visade att inte mindre än 20 procent av de gifta ville ha högst ett barn.

Bostadsbristen i en stor del av städerna motverkar en större ökning av barnantalet.

Utvecklingen är verkligen sådan att befolkningsfrågans aspekter måste belysas. Är det svenska folket berett att motta en stor invandring om den inhemska folkökningen inte räcker till? Det är en av de frågor som kommer att aktualiseras i allt högre grad med nuvarande befolkningsutveckling.

Svenska Dagbladet anför:

Befolkningsutvecklingen har under de senaste tio åren ägnats betydligt mindre uppmärksamhet än under 30- och 40-talen, konstateras i en fyrtioårsrapport. Detta är så mycket märkligare som vi nu råkat in i en krisartad situation, fullt jämförlig med det tidiga 30-talets: giftermålsfrekvensen är låg och födelsetalen anmärkningsvärt små i förhållande till andra länder. Under 1960, då landet hade 7,5 milj. invånare, föddes här 102.000 barn, vilket är nästan exakt detsamma som 1926, då folkmängden inte uppgick till mer än 6 milj. Från 1945 har en stadig minskning i fruktsamheten noterats fram till 1960. Per tusental invånare föds nu i Sverige årligen mellan 13 och 14 barn. Motsvarande tal är för Mexiko 47, för Israel 28, för Sovjet och USA 25, för Frankrike 18—19 och för England 16—17.

Det är tänkbart att inte så få i valet mellan barn och yrkesarbete ger prioritet åt yrkesarbetet.

Staten borde föregå med gott exempel genom att inrätta fler deltidstjänster och göra även denna anställningsform ordinarie och tjänsteårsgrundande.

Man kan inte begära att familjer avsiktligt skall skaffa fler barn, om de redan är trångbudda och vet att det är praktiskt taget omöjligt att få tag i en större lägenhet.

Utanför hemmet arbetande mödrar bör få rätt till ledighet för vård av sjukt barn och även få rätt till sjukpenning vid sådan vård.

Det krävs att bidragssystemet kombineras med en skattereform, som går ut på att hänsyn vid beskattningen skall tas till den faktiska försörjningsbördan. Vad som behövs är med andra ord införande av barnavdrag — i full konsekvens med gällande ortsavdragsanordning.

Med god vilja skulle en rad familjepolitiska reformer kunna snabbt genomföras.

Människovårdens personalbrist

Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning behandlar i en ledare bristen på vårdresurser.

Uppmärksamheten har hittills varit särskilt riktad mot bristen på sjuksköterskor. Det beror kanske främst på att denna medfört konsekvenser som inte kunna undgå att väcka uppeende. Det vore otänkbart att låta utbildad personal överta t.ex. sjuksköterskornas funktioner. Men när kvalificerade krafter saknas på andra områden, ger man avkall på kompetenskraven. På hösten 1961 uppehölls t.ex. i våra tre största städer mindre än en tredjedel av socionomtjänsterna inom nykterhetsvård och socialvård av personer med sådan utbildning.

Det vill synas som om myndigheterna på senare tid bättre insett vikten av en systematisk rekrytering och utbildning för de socialvårdande uppgifterna. Men det är så dags att försöka ta igen vad som förlorats, när arbetskraften inte på långt när räcker till för den expansion som planeras på snart sagt alla områden av samhällslivet.

Om det finnes en metod för arbetsvärdering som kunde tillämpas vid jämförelser av vitt skilda arbetsuppgifter inom samhället, skulle våra statliga och kommunala myndigheter snart kunna förvissa sig om att människovårdens arbetare hör till de mest underbetalda yrkeskategorierna.

Det räcker inte att bygga påkostade hus och vårdanstalter, mycket viktigare är det att ha kompetent personal som kan utträtta ett bra arbete även i primitiva lokaler.

Skandalen i Lund

sätter *Stockholms-Tidningen* som rubrik på en ledare med anledning av medicinalstyrelsens inspektionsrapport från lasarettet i Lund. Där framhålles dock att ingen av de 41 patienter som avlidit i väntan på plats på neurokirurgiska klinikerna lämnats utan vård. Flertalet fall hade fatal prognos oavsett kirurgiskt ingrepp.

Från medicinsk synpunkt riktas inga anmärkningar mot lasarettet — däremot utsätts organisationen för svidande kritik, en organisation eller brist på sådan som lett till att resurserna vid lasarettet i Lund utnyttjas på ett sällsynt otillfredsställande sätt.

Rapporten kritiserar bl. a. att man har två neurokirurgiska kliniker, som tycks arbeta isolerade från varandra, och en medicinsk klinik där subspecialiseringen av internmedicinen lett till nästan kaotiska förhållanden.

De många stängda avdelningarna vid lasarettet hade erbjudits goda möjligheter att ordna patienthotell eller självhjälpsavdelningar för icke vårdkrävande undersökningsfall.

Regeringen har publicerat ett förslag till Nordiska Rådet om vidgat samarbete mellan de nordiska länderna när det gäller sjukvårdsplanering.

Den lägger fram ett 20-tal spörsmål till diskussion, däribland idéer om gemensam sjukdomsstatistik och en gemensam forskning och utbildning av sjukhusadministratörer.

SOCIALMEDICINSK TIDSKRIFT

Redaktion, expedition: Villagatan 5, Stockholm Ö.
Tel. 23 00 50 (växel). Postgiro 11 79.

Annonssavdelning: Red. Nils Byttner, Strandliden 60,
Vällingby. Tel. 38 52 99.

Redaktör och ansvarig utgivare: Dr Erik
Husmark.

Redaktionssekreterare: Överläkare Nils Brage
Nordlander.

Prenumerationspris: helår kr. 20:—, halvår
kr. 10:—. Studentprenumeration: helår kr.
10:—. Lösnummer kr. 2:50.

Tidskriften utkommer med 10 nummer per år
(1 per mån. utom juli och aug.).

Återgivande helt eller delvis av originalartiklar ur SMT utan angivande av källan förbjudes.

ANNONSPRISER:

Omslagets andra och fjärde sida Kr. 350:—
Helsida „ 300:—

Halvsida Kr. 175:—
Kvartsida „ 90:—
mm-pris 90 öre pr enkel
spalt

Spalthöjd 210 mm
Spaltbredd 70 mm
Sidans bredd 150 mm
(2 spalter)